

Київський університет імені Бориса Грінченка
Педагогічний інститут
Кафедра дошкільної освіти

«Затверджую»

Проректор з науково-методичної та
навчальної роботи

О.Б Жильцов

20 19 р.

ПРОГРАМА

ВП. 2.1 ВИРОБНИЧА ПРАКТИКА (З ДОДАТКОВОЇ СПЕЦІАЛІЗАЦІЇ)

для студентів
спеціальності 013 Початкова освіта
освітнього рівня першого (бакалаврського)
освітньої програми 013.00.01 Початкова освіта
додаткової спеціалізації: Дошкільна освіта

Київ-2019

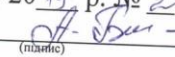
Розробники:

Вертугіна Валентина Миколаївна, кандидат педагогічних наук, старший викладач кафедри дошкільної освіти Педагогічного інституту Київського університету імені Бориса Грінченка

Лігіченко Олена Дмитрівна, кандидат педагогічних наук, старший викладач кафедри дошкільної освіти Педагогічного інституту Київського університету імені Бориса Грінченка

Програму практики розглянуто і затверджено на засіданні кафедри (циклової комісії)

Протокол від 05.09.2019 р. № 2

Завідувач кафедри Г.В. Беленька
(підпис)

Програму практики погоджено з гарантом освітньої (професійної/наукової) програми (керівником проектної групи)

012.00.01 Дошкільна освіта
(назва освітньої програми)

Гарант освітньої (професійної/наукової) програми

(керівник проектної групи) (О.А. Половіна)
(підпис)

05.09.2019 р.

Програму практики перевірено

Заступник директора/декана

05.09.2019 р.

(підпис)

М.А. Машовець

Пролонговано:

на 20__/20__ н.р. _____ (підпис) _____ (ПІБ), «__» 20__ р., протокол № __

на 20__/20__ н.р. _____ (підпис) _____ (ПІБ), «__» 20__ р., протокол № __

на 20__/20__ н.р. _____ (підпис) _____ (ПІБ), «__» 20__ р., протокол № __

на 20__/20__ н.р. _____ (підпис) _____ (ПІБ), «__» 20__ р., протокол № __

1.Опис практики

Найменування показників	Характеристика дисципліни за формами навчання	
	денна	заочна
Вид дисципліни	обов'язкова	
Мова викладання, навчання та оцінювання	українська	
Загальний обсяг кредитів / годин	18/510 5,6,7,8	18/510 5,6,7,8
Курс	3	3
Семестр	5	5
Кількість змістових модулів з розподілом:	2	
Обсяг кредитів	3	3
Обсяг годин, в тому числі:	90	90
Самостійна робота	90	90
Форма семестрового контролю	залік	залік

2. Бази практики

Відповідно до «Положення практики студентів Київського університету імені Бориса Грінченка» та наказу Департаменту освіти і науки №582к «Про проходження практики студентами Київського університету імені Бориса Грінченка» від 28 серпня 2018 року подається орієнтовний перелік баз практики, що відповідають програмі виробничої практики (зі спеціалізації).

Всі Заклади дошкільної освіти належать до комунального типу власності та можуть бути обраними керівником практики та студентами для проходження практики.

Бази практики: ЗДО №1, ЗДО №61, ЗДО №63, ЗДО №133, ЗДО №441, ЗДО №444, ЗДО №452, ЗДО №568, ЗДО №590, ЗДО №677.

3. Мета і завдання виробничої практики (з додаткової спеціалізації)

Мета: систематизація, розширення і поглиблення теоретичних знань, формування фахових компетентностей в галузі дошкільної освіти.

Завдання практики:

- формувати у студентів спеціальності «Початкова освіта» інтересу до спеціалізації «Дошкільна освіта»;
- продовжувати ознайомлювати студентів з особливостями роботи закладу дошкільної освіти;
- удосконалювати навички аналізувати освітній процес та корегувати свою роботу відповідно до умов;
- вправляти в умінні проводити освітню роботу у групах дітей дошкільного віку;
- формувати вміння співвідносити знання про вікові та індивідуальні особливості дошкільників, організацію життєдіяльності дітей дошкільного віку, умови, зміст та методик їх виховання зі станом практичної організації педагогічного процесу в закладі дошкільної освіти;
- удосконалювати вміння налагоджувати взаємини з вихованцями та їх батьками на основі особистісно-орієнтованої моделі педагогічного спілкування.

Завдання виробничої практики зі спеціалізації передбачають формування наступних компетентностей:

- **Інтегральна компетентність** – здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у професійно-педагогічній діяльності, що передбачають застосування теоретичних положень і методів педагогіки, психології та окремих методик навчання й характеризуються комплексністю та невизначеністю умов.
- **ЗК-3** – здатність вирішувати проблеми в процесі професійної діяльності, приймати обґрунтовані рішення, працювати автономно;
- **ЗК-6** – здатність діяти на основі принципів і норм етики, правил культури поведінки у стосунках з дорослими й дітьми, колективом ЗДО на основі загальнолюдських та національних цінностей;
- **ЗК-7** – здатність діяти соціально відповідально, поважати різноманітність і мультикультурність у процесі педагогічної взаємодії;
- **ФКС.2.1.** – здатність до розвитку в дітей дошкільного віку базових якостей особистості;

- **ФК С.2.2.** – здатність до розвитку в дітей дошкільного віку мовлення як засобу спілкування і взаємодії з однолітками і дорослими;
- **ФКС.2.5.** – здатність до фізичного розвитку в дітей дошкільного віку, корекції і зміцнення їхнього здоров'я засобами фізичних вправ і рухової активності, навичок здорового способом життя;
- **ФКС.2.6.** – здатність до організації і керівництва ігровою, художньо мовленнєвою і художньо-продуктивною діяльністю дітей раннього і дошкільного віку

4. Результати навчальної практики з спеціалізації:

- **ПРН-17** – планувати і здійснювати освітню роботу відповідно до програми в тісному контакті з іншими вихователями та спеціалістами установи, вести документацію;
- **ПРН-18** – проводити розвиваючу роботу з дітьми дошкільного віку;
- **ПРН-19** – планувати роботу з батьками з питань виховання дітей у сім'ї, залучати їх до активної співпраці.

5. Структура практики

Тематичний план Виробничої практики (з додаткової спеціалізації)

№ з/п	Етапи проходження практики	Кількість годин		
		Разом	Самостій на робота	Індивіду альна робота
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ І				
ОЗНАЙОМЛЕННЯ З БАЗОВИМ ЗДО ТА ГРУПОЮ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ				
1.	Участь у настановчій конференції, ознайомлення з документацією з практики	2		2
2.	Ознайомлення з приміщенням базового ЗДО, з роботою працівників ЗДО, документацією ЗДО. Бесіда з директором, вихователем-методистом, іншими працівниками ЗДО. Ознайомлення з ділянкою ЗДО (територія): обладнання ігрових майданчиків, зелені насадження. Реалізація принципу наступності у взаємодії вихователя і помічника вихователя	6		6
3.	Ознайомлення з документацією вихователя групи дошкільного віку. Спостереження за роботою вихователя. Налагодження контактів з дітьми певної вікової групи. Складання індивідуального плану проходження практики. Включення в педагогічну діяльність.	8	2	6
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ ІІ				
ОСВІТНЯ ДІЯЛЬНІСТЬ СТУДЕНТІВ-ПРАКТИКАНТІВ У ГРУПІ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ				
4.	Включення в проведення процесів життєдіяльності з дітьми дошкільного віку	22	6	16
5.	Проведення освітньої роботи з дітьми дошкільного віку, сучасних спеціально організованих форм роботи з дітьми дошкільного віку в першу половину дня. Планування індивідуальної роботи з дітьми.	26	10	16
6.	Організація творчих видів діяльності з дітьми дошкільного віку в другу половину дня.	14	6	8
7.	Діагностування рівня сенсорного розвитку дітей дошкільного віку.	6	2	4
8.	Підготовка до звітної конференції. Оформлення документації. Участь у звітній конференції.	6	4	2
	Разом	90	30	60

6. Зміст практики

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ I ОЗНАЙОМЛЕННЯ З БАЗОВИМ ЗДО ТА ГРУПОЮ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Ознайомлення з базою педагогічної практики. Бесіда з директором закладу дошкільної освіти, вихователем-методистом, медичними працівниками, вихователями. З'ясування особливостей співпраці з батьками вихованців.

Аналіз взаємодії вихователя і помічника вихователя (Додаток Б).

Ознайомлення з плануванням освітньої роботи у групі та веденням документації вихователем. Ознайомлення зі специфікою освітнього процесу закладу дошкільної освіти у групах дітей дошкільного віку. Спостереження і аналіз фрагментів організації процесу життєдіяльності дітей. Надання допомоги вихователю щодо забезпечення педагогічних умов освітнього процесу.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ II ОСВІТНЯ ДІЯЛЬНІСТЬ СТУДЕНТІВ-ПРАКТИКАНТІВ У ГРУПІ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Включення в проведення процесів життєдіяльності дітей дошкільного віку. Самостійне проведення та самоаналіз фрагмента організації життєдіяльності дітей під керівництвом вихователя і керівника практики. Проведення студентами-практикантами фрагментів організації життєдіяльності дітей у парі з вихователем та їх аналіз і самоаналіз. Розроблення та проведення сучасних форм роботи з дітьми дошкільного віку.

Планування і проведення індивідуальної роботи з дитиною чи підгрупою дітей. Організація і проведення студентами - практикантами сучасних видів роботи з дітьми дошкільного віку в першу та другу половину дня (організація різних видів навчально-пізнавальної діяльності, організація самостійної художньо-творчої діяльності, творчих та сюжетних ігор з дітьми дошкільного віку). Діагностування рівня сенсорного розвитку дітей дошкільного віку.

Підготовка до звітної конференції.

7. Контроль навчальних досягнень.

7.1. Система оцінювання навчальних досягнень студентів

№	Вид діяльності	Максимальна кількість балів за одиницю	Кількість одиниць	Сума балів
1.	Відвідування практики і проведення освітнього процесу в парі з вихователем	1	10	10
2.	Виконання самостійних робіт <ol style="list-style-type: none"> 1. Складання індивідуального плану 2. Реалізація принципу наступності у взаємодії вихователя і помічника вихователя 3. Розроблення конспектів фрагментів життєдіяльності дітей 4. Планування індивідуальної роботи з дитиною 5. Підготовка конспекту заняття згідно сучасних вимог 6. Підбір діагностики розвитку мовлення дитини 7. Підготовка фото/відео звіту 	5	7	35
3.	Підготовка і проведення розваги	10	1	10
4.	Підготовка і проведення однієї залікової форми організації життєдіяльності дітей (СХД, ранкова гімнастика, спостереження, рухлива гра, дидактична гра тощо)	5	1	5
5.	Проведення індивідуальної роботи з дитиною	5	1	5
6.	Проведення залікового заняття згідно сучасних вимог (інтегроване, заняття-подорож, заняття-милування, заняття-шоу...)	20	1	20
7.	Діагностування сенсорного розвитку дітей дошкільного віку	5	3	15
Разом				100

7.2. Завдання для самостійної роботи та критерії оцінювання.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ I ОЗНАЙОМЛЕННЯ З БАЗОВИМ ЗДО ТА ГРУПОЮ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

1. Складання індивідуального плану студента-практиканта урахування всіх завдань на базі практики.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ II ОСВІТНЯ ДІЯЛЬНІСТЬ СТУДЕНТІВ-ПРАКТИКАНТІВ

У ГРУПІ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

1. Щоденна підготовка до занять, що проводяться відповідно до плану вихователя (І зміна).

Критерії оцінювання підготовки спеціально організованих форм роботи (занять).

№	Критерії оцінювання спеціально організованих форм роботи (занять)	Бали
1	<ul style="list-style-type: none"> • Відповідність плану вихователя • Відповідність завданням програми • Дотримання структури відповідно виду заняття (предметне, інтегроване, комбіноване, комплексне) • Методична грамотність 	4
2	Підбір дидактичного матеріалу відповідно завдань заняття та доцільне його використання	1
Всього		5

1. Критерії оцінювання спеціально організованих форм роботи у ІІ зміну (СХД, театралізована діяльність, сюжетно-рольові, настільно-друковані, словесні ігри, читання літературних творів та ін.)

№	Критерії оцінювання	Бали
1	Критерії оцінювання плану-конспекту заняття <ul style="list-style-type: none"> • Відповідність плану вихователя завданням програми • Методична грамотність 	2
2	Підбір дидактичного матеріалу відповідно завдань заняття та доцільне його використання	3
Всього		5

2. Розроблення анкети для батьків з метою діагностики сенсорного виховання дітей дошкільного віку в сім'ї. Проведення анкетування батьківської аудиторії.

№	Критерії оцінювання	Бали
1	Коректність та чіткість формулювання запитань	2
2	Відповідність запитань поставлених дорослим віковим можливостям дітей вікової групи	3
Всього		5

7.3 Форми проведення семестрового контролю.

Формою проведення семестрового контролю є залік; критерії оцінювання – за загальною кількістю балів.

7.4. Шкала відповідності оцінок.

Рейтингова оцінка	Оцінка за 100-бальною шкалою	Значення оцінки
A	90-100 балів	Відмінно – відмінний рівень знань, умінь, навичок в межах обов’язкового матеріалу з можливими незначними недоліками
B	82-89 балів	Дуже добре – достатньо високий рівень знань, умінь, навичок в межах обов’язкового матеріалу без суттєвих, грубих помилок
C	75-81 балів	Добре – в цілому добрий рівень знань, умінь, навичок з незначною кількістю помилок
D	69-74 бали	Задовільно – посередній рівень високий рівень знань, умінь, навичок із значною кількістю недоліків, достатній для подальшого навчання або професійної діяльності
E	60-68 балів	Достатньо – мінімально можливий допустимий рівень знань, умінь, навичок
F, FX	1-59 балів	Незадовільно з обов’язковим повторним проходженням – досить низький рівень знань, умінь, навичок, що вимагає повторного проходження

7. Перелік звітної документації.

1. Фото- або відеозвіт про проходження практики.
2. Характеристика роботи студента-практиканта, підписана вихователем і завірена директором ЗДО.
3. Аналіз діагностики сенсорного розвитку дітей раннього та дошкільного віку.
4. Конспект спеціально організовано форми роботи (заняття) для дітей дошкільного віку з оцінкою керівника практики або вихователя-методиста бази практики.
5. Рефлексія

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна:

1. Базовий компонент дошкільної освіти // Дошкільне виховання. – 2012. - №9.
2. Беленька Г.В. Дошкільнятам про світ природи : діти четвертого року життя / Ганна Беленька, Олена Половіна. – Київ : Генеза, 2018. – 128 с.
3. Дитина: Освітня програма для дітей від двох до семи років / наук. кер. проекту: О.В. Огнев'юк; авт. кол. Г.В. Беленька, О.Л. Богініч, Н.І. Богданець-Білоskalенко [та ін.]; наук. кер. Г.В. Беленька, М.А. Машовець; Мін. осв. і науки України, Київ, ун-т ім. Б. Грінченка. – К.: Київ, ун-т ім. Б. Грінченка, 2016. – 304 с.
4. Романюк І. Інтегроване заняття: поняття, особливості змісту та структури / Романюк І, Бородіна О. // Вихователь-методист дошкільного закладу. – 2016. - №5. – С.13-21.
5. Савінова Н. Сюжетно-ігрові заняття з фізкультури як засіб діагностики рухової підготовленості дошкільників / Савінова Н., Карачук В., Лоциліна Т. // Вихователь-методист дошкільного закладу. – 2016. - №10. – С.36-46.

Додаткова:

1. Гончаренко А. Розвінчуємо стереотипні уявлення про заняття / Гончаренко А., Дятленко Н. // Вихователь-методист дошкільного закладу. – 2016. - №5. – С.4-12.
2. Методичні рекомендації до Освітньої програми для дітей від двох до семи років «Дитина» / наук. кер. проекту: О.В. Огнев'юк; наук. ред.. Г.В. Беленька ; авт. кол.: Г.В. Беленька, О.Д. Богініч, В.М. Вертугіна та ін. – К. : Київ, ун-т ім. Б. Грінченка, 2016. – 352 с.
3. Система розвивально-ігрових занять з ейдетики для дітей старшого дошкільного віку: методичний посібник / укладачі: Н.В. Стаднік, Г.В. Беленька, Ю.О. Волинець. – Київ : Компринт, 2018. – 105 с.

Електронний ресурс: <http://psychology-naes-ua.institute/info/179/>

**Методичні рекомендації до виробничої практики
ПО (з додаткової спеціалізації) III курс (I семестр)**

1. **Рефлексія.** Що нового ти отримала(в) для підвищення рівня фахової компетентності під час практики?

Твердження	Відповіді	Рекомендації собі
«Я навчилася .....»		
«Я дізналася .....»		
«Найцікавіше було ....»		
«Найскладніше було ....»		
«Найбільше мені вдалося ...»		.
«Я можу себе похвалити за.....»		
«Я не зрозуміла....»		
«Я хочу дізнатися.....»		.
«Я хочу навчитися ...»		.

2. Побажання.

Додаток Б

Реалізація принципу наступності у взаємодії вихователя і помічника

вихователя

Зміст завдання

1. За результатами спостереження за організацією різних форм життєдіяльності дітей зробити висновки щодо раціонального розподілу обов'язків вихователя і помічника вихователя:

- Чи враховано вікові та індивідуальні особливості дітей групи?
- Чи виділено достатньо часу для обслуговування кожної дитини?
- Чи забезпечено чергування різних форм активної діяльності та відпочинку кожної дитини?
- Чи забезпечено позитивно-емоційний комфорт дітей в групі?
- Чи мали місце тривалі очікування в процесі організації життєдіяльності дітей?

2. Зробити висновки щодо раціонального розподілу обов'язків вихователя і помічника вихователя.

3. Подати пропозиції щодо усунення недоліків.

Висновок:

Діагностика дітей 3-4 років

Після попередньої бесіди та встановлення контакту з дитиною їй пропонують виконати наступні завдання.

Субтест 1. «Коробка форм» (сприйняття)

Мета: оцінка ступеня сформованості сприйняття форми і просторових відносин, здатності здійснювати аналіз розміщення фігур в просторі.

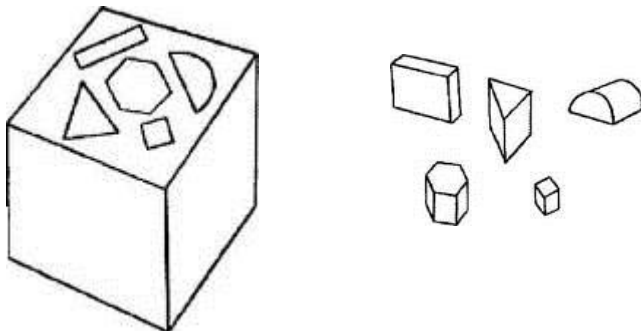

Рис.1

Процедура проведення. Перед дитиною розкладаються фігури-вкладиші і ставиться ящик з прорізами (дошка Сегена) (рис. 1), фігури виймають. *Інструкція:* «У цьому будиночку живуть фігури. У кожній свої дверцята. Знайди дверцята для кожної фігури».

Критерії оцінки:

- Дитина виконує завдання на основі зорового співвідношення – 2 бали.
- Дитина часто приміряє, прикладає фігуру-вкладиш до отвору, який підходить і виконує завдання правильно – 1 бал.
- Дитина не впоралася із завданням – 0 балів.

В Протоколі зазначається, чи справилася дитина із завданням і як вона діє – шляхом зорового співвіднесення або методом проб і помилок, в розділі «Примітки» фіксуються висловлювання дитини під час виконання завдання, можна також попросити дитину назвати і показати знайомі фігури (наприклад, квадрат, трикутник) і відзначити, чи впоралася вона з цим завданням.

Субтест 2. «Мотрійка 3-складова» (мислення)

Мета: виявлення розуміння дитиною інструкції, сформованості поняття величини; оцінка рівня розвитку наочно-дійового мислення.

Процедура проведення. Дитині показують мотрійку, психолог її розбирає, а потім збирає. Після цього мотрійку ставлять перед дитиною і пропонують їй зробити те ж саме. Крім того, дитину просять показати саму велику мотрійку, саму маленьку, поставити їх по зросту.

Критерії оцінки:

- Дитина розуміє інструкцію, самостійно шляхом проб розбирає і збирає мотрійку – 2 бали.

- Дитина справляється із завданням за допомогою дорослого – 1 бал.
- Дитина не справляється із завданням – 0 балів.

В Протоколі фіксується, як дитина впоралася із завданням, в розділі «Примітки» - чи змогла вона поставити мотрійки по зросту.

Субтест 3. «Розрізні картинки 2-3-складові» (мислення, сприйняття) (Додаток 1)

Мета: оцінка сформованості наочно-дійового мислення, ступеня оволодіння зоровим синтезом (об'єднанням елементів в цілісний образ).

Процедура проведення. Перед дитиною викладають картинку, розрізану на дві частини. Частини розкладають так, щоб їх треба було не просто зсунути разом, а надати їм потрібне просторове положення. Дорослий запитує: «Як ти думаєш, що намальовано на цій картинці? Що вийде, коли ти складеш частини разом? »

Після виконання завдання картинку прибирають і пропонують дитині зібрати іншу картинку, розрізану вже на три частини.

Критерії оцінки:

- Дитина дізналася, що намальовано на картинці, і вірно зібрала частини в обох випадках – 2 бали.
- Дитина виконала завдання шляхом проб – 1 бал.
- Дитина ставить картинку після численних неадекватних проб або не справляється із завданням – 0 балів.

В Протоколі слід зазначити, чи змогла дитина дізнатися, що зображено і скільки проб вона зробила, в розділі «Примітки» фіксується, якою рукою працює дитина.

Субтест 4. «Кольорові кубики» (сприйняття)

Мета: оцінка здатності сприймати кольори, співвідносити їх, знаходити однакові, знання назв кольорів, вміння працювати по усній інструкції.

Процедура проведення. У психолога і дитини однакові комплекти кольорових кубиків (синій, жовтий, зелений, червоний).

1) Психолог бере один з кубиків і пропонує дитині показати такий же. Аналогічно виконуються завдання зі всіма кубиками.

2) Дитині пропонують показати червоний кубик, потім синій, жовтий, зелений.

3) Психолог по черзі бере кубики і питає, якого вони кольору.

Критерії оцінки:

- Дитина правильно показує і називає кольори кубиків – 2 бали.
- Дитина вірно показує кубики, але плутається в назвах кольорів – 1 бал.
- Дитина не справляється із завданням – 0 балів.

В Протоколі слід зазначити, як дитина виконує кожне з трьох завдань, назви яких кольорів вона не знає.

Субтест 5. «Парні картинки» (увага, загальна обізнаність) (Додатки 2.1; 2.2)

Мета: оцінка здатності концентрувати увагу на пропонованих об'єктах, спостережливості, зорової пам'яті.

Процедура проведення. Перед дитиною викладають картинки. Аналогічний набір знаходиться у психолога. Дитині по черзі пред'являють картинки, пропонують знайти таку ж і сказати, що на ній зображено.

Критерії оцінки:

- Дитина правильно сказала, що зображено на картинках, і знайшла пари – 2 бали.
- Дитина правильно назвала 3-5 зображень, але мала труднощі при виконанні завдання – 1 бал.
- Дитина назвала менше трьох зображень на картинках, не змогла підібрати пари – 0 балів.

В Протоколі зазначається, які предмети названі неправильно, яким словом замінені правильні назви.

Субтест 6. «Вгадай, що зникло?» (пам'ять)

Мета: оцінка рівня розвитку мимовільної пам'яті, розуміння інструкції, уваги.

Процедура проведення. Перед дитиною розмішують шість іграшок і пропонують назвати їх, потім дитина закриває очі, а психолог прибирає дві іграшки: «Зараз іграшки будуть грати з тобою в хованки. Ти закриєш очі, а якісь іграшки сховаються. Коли ти відкриєш очки, треба буде сказати, яких іграшок немає».

Критерії оцінки:

- Дитина запам'ятала 2 іграшки – 2 бали.
- Дитина запам'ятала 1 іграшку – 1 бал.
- Дитина не назвала жодного захованої іграшки або не зрозуміла інструкції – 0 балів.

В Протоколі записується, скільки іграшок запам'ятала дитина.

Загальна оцінка результатів

Високий рівень -8 -12 балів.

Середній рівень -5-7 балів.

Низький рівень - 0-4 бали.

Діагностика дітей 4-5 років

Після попередньої бесіди та встановлення контакту з дитиною їй пропонують виконати наступні завдання.

Субтест 1. «Коробка форм» (сприйняття)

Мета: оцінка ступеня сформованості сприйняття форми і просторових відношень.

Процедура проведення. Перед дитиною розкладаються фігури-вкладиші і ставиться ящик з прорізами (див. Рис. 1).

Інструкція: «Подивися уважно, у кожної фігурки в цьому будиночку є своє віконечко, в яке вона може увійти. Уважно подивися на фігурку і відшукай те віконечко, яке для неї підходить».

Критерії оцінки:

- Дитина виконує завдання на основі зорового відношення фігур з прорізами – 2 бали.
- Дитина не завжди користується зоровим співвіднесенням, часто приміряє, прикладає фігуру-вкладиш до отвору, який підходить – 1 бал.
- Дитина не справляється із завданням – 0 балів.

В Протоколі зазначається, як дитина виконує завдання – шляхом зорового співвіднесення або методом проб, в розділі «Примітки» можуть фіксуватися висловлювання дитини під час виконання завдання, можна також попросити дитину назвати і показати знайомі фігури (наприклад, квадрат, трикутник) і відзначити чи впоралася вона з цим завданням.

Субтест 2. «Покажи і назви» (загальна поінформованість) (Додатки 1.1; 1.2)

Мета: виявлення загальної поінформованості дитини.

Процедура проведення. Перед дитиною кладуть аркуші з малюнками, потім ставлять їй запитання і пропонують знайти відповідь, роздивившись малюнки.

1. Покажи і назви, що росте на грядці?
2. Покажи і назви, хто лікує дітей?
3. Покажи і назви, що росте на дереві?
4. Покажи і назви, хто працює в магазині?
5. Покажи і назви домашню тварину.
6. Покажи і назви, хто готує обід?
7. Покажи і назви дику тварину.
8. Покажи і назви, хто літає?
9. Покажи і назви, що росте в лісі?

Критерії оцінки:

- Дитина правильно відповіла на всі питання – 2 бали.
- Дитина правильно відповіла на 4-5 запитань – 1 бал.
- Дитина погано зрозуміла інструкцію і правильно показала менше половини необхідних картинок – 0 балів.

В Протоколі слід зазначити, які питання викликають труднощі, які слова

незрозумілі дитині.

Субтест 3. «Мотрійка 4-складова» (сприйняття, моторика)

Мета: виявлення сформованого поняття величини, стану моторики, наявності стійкості інтересу.

Процедура проведення. Дитині пропонують мотрійку: «Розбери мотрійку», «Дай мені найбільшу мотрійку, найменшу», «Постав їх за зростом», «Збери мотрійку».

Критерії оцінки:

- Дитина розуміє інструкцію і збирає мотрійку шляхом зорового співвіднесення – 2 бали.
- Дитина розуміє інструкцію, але збирає мотрійку шляхом примірювання – 1 бал.
- Дитина не справляється із завданням – 0 балів.

В Протоколі зазначається, як дитина виконує завдання – шляхом зорового співвіднесення або методом проб, в примітці – чи може поставити мотрійки по зросту, показати найбільшу і найменшу, якою рукою працює.

Субтест 4. «Розрізні картинки 4-складові» (сприйняття) (Додаток 2)

Мета: виявлення рівня розвитку цілісного сприйняття, здатності до зорового синтезу.

Процедура проведення. Дитині пропонують чотири частини картинки. Частини розкладають так, щоб їх треба було не просто зсунути разом, а дати їм потрібне просторове положення. Психолог каже: «Перед тобою картинка, розрізана на частини. Як ти думаєш, що намальовано на цій картинці? Що утвориться, коли ти складеш частини разом? » Дитина повинна сказати, що зображено на розрізаній картинці. Якщо вона не може зрозуміти, що вийде в результаті складання частин, дорослий пропонує: «Склади частини, і подивимося, що намальовано на картинці».

Критерії оцінки:

- Дитина називає, що намальовано на картинці, і виконує завдання на основі зорового співвіднесення – 2 бали.
- Дитина не називає, що намальовано на розрізаній картинці, виконує завдання шляхом проб – 1 бал.
- Дитина не справляється із завданням – 0 балів.

В Протоколі слід зазначити, чи змогла дитина назвати зображений на розрізаній картинці предмет, скільки проб вона зробила, збираючи картинку.

Субтест 5. «8 предметів» (пам'ять) (Додаток 3)

Мета: дослідження обсягу образної пам'яті.

Процедура проведення. Дитині пропонують аркуш із зображеннями восьми предметів.

Інструкція: «Подивися уважно на картинку, розглянь її і назви намальовані предмети, постарайся їх запам'ятати». Через деякий час психолог прибирає лист і пропонує дитині згадати, що було зображено на ньому.

Критерії оцінки:

- Дитина запам'ятала не менше 5 картинок – 2 бали.
- Дитина запам'ятала 3-4 картинки – 1 бал.
- Дитина запам'ятала менше 3-х картинок – 0 балів.

В Протоколі ставлять «+» або «-» під номерами від 1 до 8 і фіксують, скільки предметів запам'ятала дитина.

Субтест 6. «Лабіринти» (увага) (Додаток 4)

Мета: оцінка вміння розуміти інструкцію, стійкості, концентрації, обсягу уваги, а також цілеспрямованості діяльності і особливостей зорового сприйняття.

Процедура проведення. Перед дитиною на столі лежить малюнок.

Інструкція: «Подивися – дівчинка і хлопчик тримають за мотузочки кульку і змія. Тобі треба визначити, хто що тримає. Для цього потрібно вести по мотузочці пальчиком. Відривати пальчик від мотузочки не можна». Після виконання цього завдання психолог кладе перед дитиною інший малюнок і пропонує: «Покажи, по якій доріжці побіжать до себе додому собачка і білочка».

Критерії оцінки:

- Дитина виконує завдання і може простежити шлях до предмета самостійно – 2 бали.
- Дитина розуміє завдання, але помиляється через невміння зосередитися, виправляється за допомогою психолога («Подивись ще раз, будь уважний») – 1 бал.
- Дитина не виконала завдання – 0 балів.

В Протоколі відзначають, який лабіринт викликає труднощі, чи приймає дитина допомогу дорослого.

Субтест 7. «Знайди таку ж картинку» (увага) (Додаток 5)

Мета: виявлення здатності встановлювати тотожність, схожість і відмінність предметів на основі зорового аналізу; оцінка ступеня розвитку спостережливості, стійкості уваги, ціленаправленості сприйняття.

Процедура проведення. Перед дитиною розміщують картинки. «Подивись, тут намальовані різні квіти. Серед них треба знайти такі ж, як ця (психолог показує на квітку, розміщену ліворуч в рамці). ... А тепер знайди такий же (як у рамці) гриб».

Критерії оцінки:

- Дитина правильно виконує обидва завдання – 2 бали.
- Дитина виконує без допомоги дорослого одне завдання – 1 бал.
- Дитина не справляється із завданням – 0 балів.

В Протоколі зазначається правильність вибору («+» або «-»).

Субтест 8. «Знайди будиночок для картинки» (мислення) (Додатки 6.1; 6.2; 6.3)

Мета: виявлення рівня розвитку наочно-образного мислення, вміння

групувати картинки, підбирати узагальнюючі слова.

Процедура проведення. Перед дитиною викладають 4 будиночки. У кожному будиночку по 4 вікна. На горіщі першого будиночка зображений предмет посуду (тарілка), другого – овоч (морква), третього – фрукт (апельсин), четвертого – предмет одягу (піджак). Потім дитині по чергово пропонують картинки: «Знайди будиночок, де живе ця картинка». Перша картинка викладається психологом. Після того як дитина розмістить всі картинки, їй ставлять запитання: «Чому ці картинки живуть разом в одному будиночку?»

Можлива допомога психолога: якщо дитина не відразу розуміє завдання, психолог запитує: «Як ти думаєш, чому морква і огірок опинилися в одному будиночку? Як їх можна назвати одним словом?»

Критерії оцінки:

- Дитина вірно групує картинки і підбирає узагальнююче слово самостійно – 2 бали.
- Дитина виконує завдання за допомогою психолога і називає не всі узагальнюючі слова – 1 бал.
- Дитина не може виконати завдання навіть за допомогою психолога – 0 балів.

В Протоколі фіксується, які категорії викликали труднощі, які узагальнюючі слова дитина називає, яку допомогу надав психолог.

Субтест 9. «На що це схоже?» (Уява) (Додаток 7)

Мета: виявлення рівня розвитку уяви дитини, оригінальності і гнучкості мислення.

Процедура проведення. Дитині по черзі пропонують 3 карточки з зображеннями: «Подивися на картинку і скажи, на що вона схожа».

Критерії оцінки:

- Дитина називає не менше 9 асоціацій (по 3 на кожен малюнок) – 2 бали.
- Дитина називає від 6 до 8 асоціацій (не менше ніж по 2 на кожен малюнок) – 1 бал.
- Дитина не зрозуміла завдання або дає лише по 1 асоціації на кожен малюнок – 0 балів.

В Протоколі записують асоціації на кожен малюнок, фіксують кількість асоціацій, в Примітках зазначається оригінальність малюнків.

Оцінка результатів

Високий рівень - 14-18 балів.

Середній рівень - 9- 13 балів.

Низький рівень - 0-8 балів.

Діагностика дітей 5-6 років

Після попередньої бесіди та встановлення контакту з дитиною їй пропонують виконати наступні завдання.

1. Особистісна сфера

Субтест 1. «Драбинка» (самооцінка) (Додаток 1)

Мета: виявлення самооцінки дитини.

Інструкція: «Подивися на цю драбинку. На саму верхню сходинку ставлять самих хороших дітей, на саму нижню сходинку – найгірших. На середній сходинці – ні поганих, ні хороших. Чим вища сходинка – тим кращі діти. На яку сходинку ти сам себе поставиш? А на яку сходинку тебе поставить вихователька? Мама? Тато? (можна запитати про інших близьких родичів)».

Критерії оцінки:

- Якщо в групі працюють два вихователі, то слід запитати про кожного.
- Вважається нормою, якщо діти цього віку ставлять себе на сходинку «дуже хороші», «самі хороші» діти. Якщо ставлять на будь-яку з нижніх сходинок, (тим більше на найнижчій) говорить не про адекватну оцінку, а про негативне ставлення до себе, невпевненості у власних силах.
- Ознакою неблагополуччя як в структурі особистості дитини, так і в її відносинах з близькими дорослими є відповіді, в яких всі рідні ставлять її на нижні сходинки. Однак при відповіді на питання «Куди тебе поставить вихователька?» Преміщення на одну з нижніх сходинок нормальне і може служити доказом адекватної, правильної самооцінки, особливо в тому випадку, якщо дитина дійсно погано себе веде і часто отримує зауваження від виховательки.

В Протоколі вказується номер сходинки, обраної дитиною (як оцінює себе сама, мама, тато, вихователі). У розділі «Примітки» зазначається вибір, який викликав утруднення (наприклад, поставити на другу або п'яту сходинку і т.п.) або вимагав більшого часу на роздуми; а також відмова дитини від виконання завдання.

2. Загальна обізнаність

Субтест 2. «Небулиці» (Додаток 2)

Мета: виявлення знань дитини про навколишній світ, здатності емоційно відгукуватися на небувальщину малюнка.

Процедура проведення. Дитині пропонують картинку зі словами: «Подивися на цю картинку». Якщо дитина розглядає її мовчки (або взагалі ніяк не реагує), педагог може запитати: «Ти розглянув картинку? Смішна? Чому вона смішна? Що тут намальовано неправильно?» При цьому кожне питання є допомогою у виконанні завдання і впливає на отриману оцінку. Дитина повинна побачити небулиці і потім пояснити, як має бути насправді. Якщо дитина не може, психолог може надати їй допомогу, задаючи наступні питання:

- Чи може коза жити в дуплі? Де вона повинна жити?
- Де і як росте морквина, редиска? І т.п.

Критерії оцінки:

- Дитина реагує на небулиці, зображені на картинці, живо і безпосередньо,

без втручання дорослого, посміхається, з легкістю вказує на всі небулиці – 2 бали.

- Дитина реагує не відразу, знаходить безглузді місця з не великою допомогою психолога (один-два питання) – 1 бал.

- Дитина емоційно ніяк не реагує на картинки і лише за допомогою дорослого знаходить невідповідності в ній - 0 балів.

В Протоколі фіксується, чи всі ситуації-небулиці змогла знайти дитина, і відповіді на задані психологом питання; в розділі «Примітки» фіксуються труднощі звуковимови, граматичні помилки, оцінюється словниковий запас.

Субтест 3. «Пори року» (Додаток 3)

Мета: виявлення рівня сформованості уявлень про пори року.

Процедура проведення. Перед дитиною розкладають у випадковому порядку 4 картинки із зображенням пів року: «Тут намальовані пори року. Яка пора року зображена на кожній картинці? Покажи і назви. Чому ти так думаєш?»

Критерії оцінки:

- Дитина розуміє завдання, впевнено співвідносить зображення всіх пів року з назвами – 2 бали.

- Дитина розуміє завдання, але називає правильно тільки дві пори року, співвідносячи їх з картинками – 1 бал.

- Дитина не розуміє завдання, безцільно перекладає картинки – 0 балів.

В Протоколі слід відзначити, яка пора року викликає труднощі. У розділі «Примітки» зазначається активний словниковий запас, точність передачі ознак пів року.

3. Розвиток психічних процесів

Субтест 4. «Знайди таку ж картинку» (увага) (Додаток 4)

Мета: виявлення здатності встановлювати тотожність, схожість і відмінність предметів на основі зорового аналізу, рівня розвитку спостережливості, стійкості уваги, цілеспрямованості сприйняття.

Процедура проведення. Перед дитиною викладають аркуш з малюнками. *Інструкція:* «Тут намальовано в кожному рядку по 4 картинки. Подивися уважно на першу картинку (у верхньому ряду) і знайди точно таку ж ». Потім по черзі пред'являють решту 5 рядків.

Критерії оцінки:

- Дитина виконує завдання вірно в 5-6 випадках – 2 бали.

- Дитина виконує завдання вірно в 3-4 випадках – 1 бал.

- Дитина виконує завдання вірно в 1-2 випадках або не розуміє і не виконує зовсім – 0 балів.

У Протоколі зазначається правильність вибору («+» або «-»).

Субтест 5. «10 предметів» (пам'ять) (Додаток 5)

Мета: аналіз обсягу безпосередньої образної пам'яті у дитини.

Інструкція: «Подивися уважно на картинку, назви намальовані предмети і постарайся їх запам'ятати». Потім картинку перевертають і пропонують дитині

перерахувати предмети, які вона запам'ятала.

Критерії оцінки:

- Дитина запам'ятала 5-6 предметів – 2 бали.
- Дитина запам'ятала 4 предмети – 1 бал.
- Дитина запам'ятала менше 4-х предметів – 0 балів.

В Протоколі зазначається, скільки предметів запам'ятала дитина (попередньо ставляться «+» або «-»).

Субтест 6. «Знайди сім'ю» (мислення) (Додатки 6.1; 6.2)

Мета: виявлення рівня розвитку наочно-образного мислення, елементів логічного мислення, вміння групувати предмети за їх функціональним призначенням.

Процедура проведення. Перед дитиною викладають в ряд по одній картинці з категорій: посуд, одяг, транспорт, фрукти, меблі, овочі. Решта картинок викладається під ними у випадковому порядку.

Інструкція: «Подивися уважно, які картинки лежать у верхньому ряду, назви їх. Тепер я візьму одну картинку (ведучий бере картинку, що відноситься до тієї ж групи, що й перша) і покладу її ось сюди (кладе під першою картинкою) ». Потім бере будь-яку іншу картку і питає дитину: «А куди ти покладеш ось цю картинку?» І т.п. У результаті повинно утворитися шість груп по чотири картки, які в кожній групі розташовуються одна під іншою. Дитина повинна пояснити, чому вона об'єднала картинки в одну групу. Якщо завдання викликає у дитини труднощі, можна надати їй допомогу, виклавши другий ряд картинок по категоріям або попросивши її назвати одним словом картки, що лежать в одному ряду, наприклад: «Як можна назвати одним словом апельсин і яблуко?»

Критерії оцінки:

- Дитина приймає і розуміє завдання, класифікує картинки з урахуванням основної ознаки і може здійснити узагальнення в мовному плані – 2 бали.
- Дитина розуміє завдання, розкладає картинки правильно, але не узагальнює вербально, або не відразу розуміє завдання, але після допомоги психолога переходить до самостійного виконання – 1 бал.
- Дитина не розуміє умову завдання і не використовує допомогу психолога – 0 балів.

В Протоколі зазначається, вірно чи невірно названі узагальнюючі слова («+» або «-»), а в Примітках – яка допомога психолога була використана.

Субтест 7. «Рибка» (мислення) (Додатки 7.1, 7.2)

Мета: визначення рівня розвитку наочно-образного мислення, організації діяльності, вміння діяти за зразком, аналізувати простір.

Процедура проведення. Дитині показують зображення риби, що складається з різнокольорових геометричних фігур (схему). Психолог питає: «Як ти думаєш, що тут намальовано? Правильно, це рибка». Після цього її пропонують набір геометричних фігур, з яких можна зібрати зображення риби: «Виклади, будь ласка, поруч точно таку ж рибку». Під час виконання

завдання можна попросити дитину показати знайомі геометричні фігури, назвати їх і сказати, якого вони кольору.

Критерії оцінки:

- Дитина самостійно аналізує схему і на основі аналізу без утруднень відтворює зображення – 2 бали.
- Дитина недостатньо повно і точно аналізує схематичне зображення, побудова здійснюється шляхом проб – 1 бал.
- Дитина не справляється із завданням – 0 балів.

В Протоколі зазначається, як дитина складає картинку за зразком, чи вміє вона знаходити помилки, звіряючись із зразком. У розділі «Примітки» зазначається знання геометричних фігур і кольору.

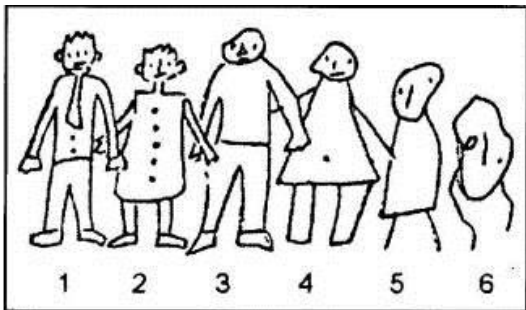
Субтест 8. «Малюнок людини»

Мета: виявлення сформованості образних і просторових уявлень у дитини, рівня розвитку її тонкої моторики; отримання загального уявлення про інтелект дитини в цілому.

Процедура проведення: перед дитиною кладуть чистий аркуш паперу і кажуть їй: «Намалюй, будь ласка, людину».

Критерії оцінки:

- Малюнок дитини схожий на зразки 1 і 2 – 2 бали.
- Малюнок дитини схожий на зразки 3 і 4 – 1 бал.
- Малюнок дитини схожий на зразки 5 і 6 – 0 балів.

В Протоколі зазначається, з чого дитина починає малювати (голова, ноги і т.п.), її висловлювання в процесі малювання, в розділі «Примітки» робляться записи про стан дрібної моторики, про те, чи правильно дитина тримає олівець, з яким натиском малює і т.п.

Субтест 9. «Послідовні картинки» (мова, мислення) (Додаток 8)

Мета: виявлення здатності дитини зрозуміти сюжет в цілому, вміння встановлювати причинно-наслідкові зв'язки, що лежать в основі зображеної ситуації, скласти послідовну розповідь.

Процедура проведення. Перед дитиною на столі в довільному порядку викладають картинки і пропонують уважно їх роздивитись. «Всі ці картинки переплутані. Розклади їх по порядку таким чином, щоб за ними можливо було скласти розповідь».

Критерії оцінки:

- Дитина самостійно правильно і логічно визначає послідовність картинок і складає зв'язну розповідь – 2 бали.
- Дитина помиляється в послідовності, але виправляє помилки (сама або за допомогою дорослого), або її розповідь уривчаста і викликає у дитини труднощі – 1 бал.
- Дитина порушує послідовність, не може зрозуміти помилок, або її розповідь зводиться до опису окремих деталей картинок – 0 балів.

В Протоколі фіксується, чи правильно дитина викладає послідовність, чи виправляє помилки, в Примітках записуються цікаві мовні висловлювання (епітети, порівняння), оцінюється словниковий запас дитини, зв'язність розповіді, граматична правильність мовлення.

Субтест 10. «Розрізні картинки» (4 частини) (сприйняття) (Додаток 9)

Мета: виявлення рівня розвитку сприйняття, вміння відтворювати цілісний образ предмета.

Процедура проведення. Дитині пропонують розрізані зображення предметів. Картки розкладаються хаотично. Дитину просять зібрати картинку після того, як вона дізнається що намальовано.

Критерії оцінки:

- Дитина впізнає за частинами зображений предмет і збирає картинку самостійно – 2 бали.
- Дитина не може визначити, що намальовано на розрізаних картинках, до початку роботи, але згодом за допомогою проб самостійно збирає картинку – 1 бал.
- Дитина не справляється із завданням – 0 балів.

В Протоколі зазначається, чи впізнала дитина картинку в розрізаному вигляді; скільки проб вона зробила, щоб скласти картинку.

Субтест 11. «На що це схоже?» (Уява) (Додаток 10)

Мета: виявлення рівня розвитку уяви дитини, оригінальності і гнучкості мислення.

Процедура проведення. Дитині пропонують по черзі три карточки з зображеннями: «Подивися на картинку, скажи, на що вона схожа?»

Критерії оцінки:

- Дитина називає 9 асоціацій (по 3 на кожен малюнок) – 2 бали.
- Дитина називає по 2 асоціації на кожную картинку – 1 бал.
- Дитина не зрозуміла завдання або дає всього лише по 1 асоціації на кожную картинку – 0 балів.

В Протоколі записують асоціації на кожную картинку, підраховується їх кількість. У розділі «Примітки» зазначається оригінальність асоціацій.

Оцінка результатів

- Високий рівень - 16-20 балів.
- Середній рівень - 10-15 балів.
- Низький рівень - 0-9 балів.